

Warszawa, 6 października 2025 r.

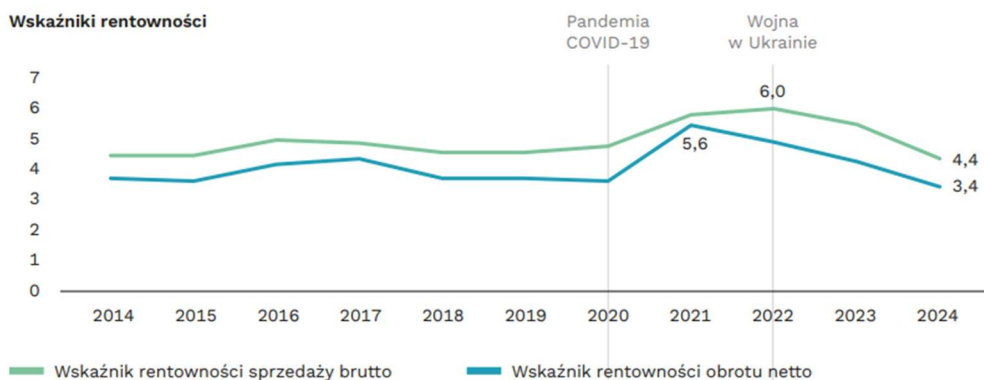
Szoki gospodarcze odbiły się na rentowności polskich firm

W okresie 2020-2024 na polskie przedsiębiorstwa oddziaływał szereg wewnętrznych i zewnętrznych czynników związanych z pandemią COVID-19 i wojną w Ukrainie. Gwałtowny wzrost cen surowców oraz wysoka inflacja miały istotny wpływ na zmianę rentowności firm. Na skutek spadku sprzedaży i rosnących kosztów działalności, w 2024 r. firmy w Polsce zanotowały najniższą rentowność w ciągu ostatnich 10 lat. Rentowność obrotu netto zmalała do 3,4 proc., a udział firm osiągających zysk spadł do 77,2 proc., co oznacza, że niemal co czwarta firma zakończyła rok stratą. Jednocześnie sytuacja polskich firm jest wyraźnie zróżnicowana sektorowo. Największy spadek rentowności odnotowały branże kapitałochłonne i pracochłonne, w tym przetwórstwo przemysłowe, budownictwo, handel oraz transport i gospodarka magazynowa. Branże usługowe oparte na wiedzy - informacja i komunikacja oraz pozostała działalność usługowa - mimo wzrostu kosztów pracy i spadku marż, zachowały relatywnie wysoką rentowność i stabilność finansową. To główne wnioski raportu Polskiego Instytutu Ekonomicznego „Rentowność polskich przedsiębiorstw w latach 2020-2024 – porównania sektorowe”.

Spadek rentowności większości firm

Rentowność obrotu netto w polskich firmach w 2024 r. spadła do 3,4 proc., a udział firm osiągających zysk zmniejszył się do 77,2 proc. To oznacza, że niemal co czwarta firma zakończyła ubiegły rok stratą. Wzrost kosztów pracy, zwłaszcza w wyniku podwyżek płacy minimalnej, oraz utrzymująca się wysoka kosztochłonność działalności znacząco ograniczały możliwości inwestycyjne firm - spadek zysków bezpośrednio ograniczał więc zdolność firm do finansowania rozwoju.

Wykres 1. Dynamika wskaźników rentowności, wskaźnika poziomu kosztów i udziału firm z zyskiem w latach 2014-2024 (w proc.)

„Przychody średnich i dużych przedsiębiorstw niefinansowych w 2024 r. spadły r/r o 3 proc., zaś koszty obniżyły się tylko o 1,8 proc. W efekcie rentowność obrotu netto firm spadła do poziomu należącego do najniższych w latach 2014- 2024. Konsekwencją niskiej rentowności wielu firm było ograniczenie skali inwestycji i tym samym ich wolniejszy rozwój. Dodatkowym czynnikiem hamującym inwestycje były wysokie koszty kredytu przy rekordowych stopach procentowych NBP w latach 2022-2023. W efekcie realne nakłady inwestycyjne obniżyły się o 7,8 proc. Inwestowaniu nie sprzyjał też dominujący udział finansowania ze środków własnych.” – zauważa dr Anna Szymańska, zastępczyni kierownika Zespołu Foresightu Gospodarczego w PIE.

Zróżnicowanie branżowe

Raport PIE wyróżnia trzy typy sektorów w zależności od wrażliwości na czynniki wpływające na rentowność:

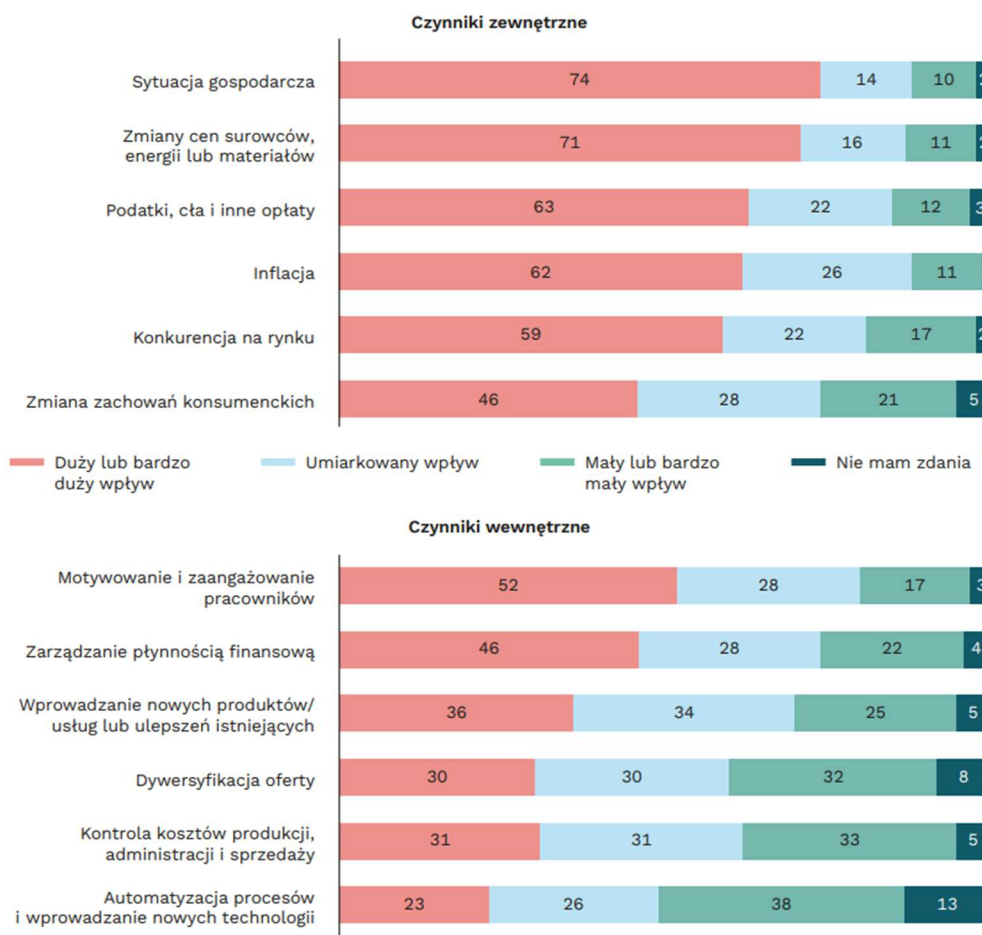
1. Branże o niskich marżach i wysokich kosztach (handel oraz transport i gospodarka magazynowa),
2. Branże kapitałochłonne z umiarkowaną rotacją i dużą presją kosztową (przemysł, transport, budownictwo)
3. Usługi oparte na wiedzy, gdzie dominują efekty skali i elastyczność.

W ujęciu sektorowym największe obniżenie rentowności odnotowały branże kapitałochłonne i pracochłonne, w tym przetwórstwo przemysłowe, budownictwo, handel oraz transport i gospodarka magazynowa. W tych sektorach obserwowano spadki marż EBITDA, rotacji aktywów oraz osłabienie efektu dźwigni finansowej, które łącznie skutkowało pogorszeniem wskaźników ROA i ROE. Branże te zmagają się także z rosnącymi kosztami pracy, co wymagało ścisłej dyscypliny kosztowej i zwiększania produktywności. Z kolei branże usługowe oparte na wiedzy – informacja i komunikacja oraz pozostała działalność usługowa – mimo wzrostu kosztów pracy i spadku marż, zachowały relatywnie wysoką rentowność i stabilność finansową. Firmy z branży zakwaterowania i gastronomii, po silnym spadku w 2020 r. związanym z pandemią, odnotowały dynamiczne odbicie w latach 2022-2023, a w 2024 r. tempo wzrostu rentowności wyhamowało. Stabilności tych sektorów sprzyjały duża rotacja aktywów, efekty skali oraz ostrożne zarządzanie płynnością i zadłużeniem.

„Lata 2020–2024 charakteryzowały się wyraźnym zróżnicowaniem sektorowym rentowności polskich przedsiębiorstw, które w różny sposób reagowały na szereg oddziałujących na nie czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Największy spadek rentowności odnotowały branże kapitałochłonne i pracochłonne, takie jak przetwórstwo przemysłowe, budownictwo, handel oraz transport i gospodarka magazynowa. Z kolei branże usługowe oparte na wiedzy takie jak informacja i komunikacja oraz pozostała działalność usługowa, pomimo wzrostu kosztów pracy i spadku marż, zachowały relatywnie wysoką rentowność i stabilność finansów” – mówi Aleksandra Wejt-Knyżewska, starsza analityczka w Zespole Foresightu Gospodarczego PIE.

Najważniejsze czynniki wpływające na rentowność

Wykres 10. Wpływ zewnętrznych i wewnętrznych czynników na rentowność firmy (w proc.)

Badani przez PIE przedsiębiorcy podkreślali dominujący wpływ na wyniki firm czynników zewnętrznych, zwłaszcza sytuacji gospodarczej i cen surowców lub energii, przewyższający znaczenie czynników wewnętrznych. Spośród tych ostatnich najważniejsze były motywacja i zaangażowanie pracowników oraz efektywne zarządzanie płynnością finansową. Firmy, które odnotowały wzrost rentowności, lepiej oceniały swoją sytuację finansową i były bardziej aktywne inwestycyjne, częściej decydowały się na ekspansję na rynki zagraniczne, automatyzację procesów, rozwój nowych produktów i wdrażanie technologii, w tym sztucznej inteligencji. Przedsiębiorstwa ze spadkiem rentowności wskazywały na bariery: rosnące koszty pracy, niedobory kompetentnych pracowników, wzrost cen energii.

„Kluczowe dla wysokiej rentowności są efektywność operacyjna i dyscyplina kosztowa. Modele ekonometryczne oparte na danych z ponad 14 tys. firm potwierdzają, że najważniejszymi czynnikami podnoszącymi rentowność aktywów są marża EBITDA oraz rotacja aktywów. Szczególnie widoczne było to w branży zakwaterowania i gastronomii, w której szybkie wykorzystanie aktywów jest kluczowe. Jednocześnie koszty pracownicze

silnie negatywnie oddziaływały na rentowność, zwłaszcza w sektorach pracochłonnych, takich jak budownictwo i przetwórstwo. Utrzymanie rentowności wymaga więc dostosowania strategii do specyfiki branży i modeli biznesowych, przejawiających się zarówno w sprawności operacyjnej, jak i inwestycjach w nowe technologie, automatyzację czy rozwój kompetencji pracowników” – podkreśla dr Urszula Kłosiewicz-Górecka, starsza analityczka w Zespole Foresightu Gospodarczego PIE.

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think-tank ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, klimat i energia, gospodarka światowa, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa, ekonomia behawioralna oraz zrównoważony rozwój. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

Kontakt dla mediów:

Ewa Balicka-Sawiak

Rzecznik Prasowy

T: +48 727 427 918

E: ewa.balicka@pie.net.pl